

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ПРАВА І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Правове забезпечення управлінської діяльності

(назва навчальної дисципліни)

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 07 Управління і адміністрування
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 073 Менеджмент
(код і назва спеціальності)

освітня програма Менеджмент: адміністрування діяльності суб'єктів господарювання
(код і назва спеціальності)

тип дисципліни обов'язкова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

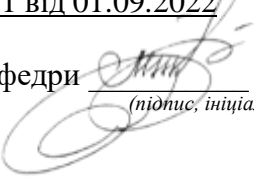
ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

Метіль Т.К.
(підпис, ініціали, прізвище)

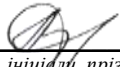
РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою права і соціальної роботи
протокол № 1 від 01.09.2022

Завідувач кафедри
Метіль А.С.
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова ради з якості вищої освіти
факультету управління, адміністрування та
інформаційної діяльності

Драгієва Л.В.
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми: Кічук Ярослав Валерійович, доктор педагогічних наук, професор кафедри права і соціальної роботи Ізмаїльського державного гуманітарного університету;

Рецензенти програми: Метіль Анастасія Сергіївна, кандидат юридичних наук, доцент, зав. кафедрою права і соціальної роботи Ізмаїльського державного гуманітарного університету

© Кічук Я.В. 2022

© ІДГУ, 2022

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 5	Лекції:	
	36	8
Модулів: 1	Практичні заняття:	
Загальна кількість годин: 150	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 1	Лабораторні заняття:	
	-	-
Семестр: 2	Семінарські заняття:	
	36	6
Тижневе навантаження (год.):	Консультації:	
- аудиторне: 5/1	2	-
- самостійна робота: 5/7	Індивідуальні заняття:	
Форма підсумкового контролю: екзамен	-	-
Мова навчання: українська	Самостійна робота:	
	76	136

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Правове забезпечення управлінської діяльності» є нормативно-правова складова управлінської діяльності в Україні, знання службових обов'язків і вимог законодавства для використання отриманих знань при виконанні фахової роботи.

Метою є розкриття сутності та особливостей правового забезпечення управлінської діяльності, а також сприяння формуванню у слухачів навичок правового мислення і правового аналізу ефективності чинної нормативно-правової бази, що регулює відносини у сфері управління, підвищення рівня правосвідомості та правової культури слухачів.

Передумови для вивчення дисципліни: «Вступ до спеціальності», «Основи публічного управління та адміністрування», «Теорія та менеджмент організацій», «Маркетинг».

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Правове забезпечення управлінської діяльності» є підґрунтям для подальшого вивчення дисциплін «Права людини та громадянське суспільство в Україні», «Планування і контроль діяльності суб'єктів господарювання», «Кадровий менеджмент», «Організаційне проектування та бізнес-адміністрування».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів компетентностей та програмних результатів навчання відповідно до освітньо-професійної програми «Менеджмент: бізнес-адміністрування» та стандарту вищої освіти.

Інформація про компетентності та відповідні їм програмні результати навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Компетентності	Шифр програмних результатів	Програмні результати навчання
Загальні компетентності (ЗК)			
ЗК 1	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.	ПРН 1	<i>Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні</i>
ЗК 4	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	ПРН 4	<i>Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень</i>
ЗК 5	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.	ПРН 9	<i>Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи</i>
ЗК 9	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями	ПРН 12	<i>Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації</i>
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)			
СК 4	Вміння визначати функціональні області організації та зв'язки між ними	ПРН 9	Демонструвати навички взаємодії, лідерства, командної роботи
СК 5	Здатність управляти організацією та її підрозділами через реалізацію функцій менеджменту	ПРН 12	Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації
СК 6	Здатність діяти соціально відповідально і свідомо	ПРН 15	Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності
СК 13	Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності	ПРН 16	Демонструвати навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, бути критичним і самокритичним
СК 17	Здатність ідентифікувати та оцінювати ризики недосягнення управлінських цілей бізнесу,	ПРН 19	Вміти визначати ризики недосягнення управлінських цілей бізнесу, недостовірності звітності, недотримання

	недостовірності звітності, недотримання законодавства, збереження й використання його ресурсів		законодавства, збереження й використання його ресурсів
--	--	--	--

Матриця відповідності компетентностей результатам навчання за дисципліною

Шифр компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння	Комунікація	Автономність та відповідальність
ЗК 1	ПРН 1			
ЗК 4				ПРН 4
ЗК 5			ПРН 9	
ЗК 9	ПРН 12			
СК 4		ПРН 9		
СК 5		ПРН 12		
СК 6				ПРН 15
СК 13			ПРН 16	
СК 17		ПРН 19		

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)						Кількість годин (заочна форма навчання)							
		Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семинарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Тема 1. Право як об'єктивний фактор регулювання соціальних відносин. Сутність та особливості управлінської праці.	4	2	2				4	-	-	-				8
2	Тема 2. Організація взаємодії та повноважень. Розподіл та кооперація управлінської праці	4	2	2				4	-	-	-				8
3	Тема 3. Загальна характеристика нормативно-правової бази для здійснення управління	4	2	2				4	-	-	-				8
4	Тема 4. Загальна характеристика основних законів та законодавчих актів України, що регулюють трудові	8	4	4				8	4	2	2				10

	відносини														
5	Тема 5. Колективні трудові відносини	4	2	2				4	-	-	-				8
6	Тема 6. Індивідуальні трудові відносини	4	2	2				6	-	-	-				8
7.	Тема 7. Загальні положення про суб'єкти господарського права	4	2	2				4	2	-	2				8
8	Тема 8. Суб'єкти основної ланки господарювання	8	4	4				6	2	2	-				8
9	Тема 9. Правове становище підприємств	4	2	2				4	-	-	-				8
10.	Тема 10. Правове становище господарських товариств	4	2	2				6	-	-	-				8
11.	Тема 11. Господарські зобов'язання і договори	4	2	2				4	-	-	-				8
12	Тема 12. Загальні засади майнових відносин у сфері господарювання	4	2	2				4	-	-	-				8
13	Тема 13. Трудові спори	8	4	4				4	2	2	-				8
14	Тема 14. Відповідальність у трудовому і господарському праві.	4	2	2				4	2	-	2				10
15	Тема 15. Організація охорони праці на виробництві	4	2	2				4	2	2	-				10
Проміжний контроль								6							10
Разом:		74	36	36		2		76	14	8	6				136

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Право як об'єктивний фактор регулювання соціальних відносин. Сутність та особливості управлінської праці

Поняття і види соціальних норм. Ознаки соціальних норм. Види соціальних норм. Соціальні санкції та їх застосування. Поняття правової норми. Поняття, сутність та історичні типи права. Поняття та ознаки права. Теорія права.

Управлінська діяльність як специфічна складова суспільного виробництва. Сутність, зміст, предмет, об'єкт та особливості управлінської праці. Види та класифікація управлінської діяльності.

Тема 2. Організація взаємодії та повноважень. Розподіл та кооперація управлінської праці

Організація взаємодії як функція менеджменту. Делегування повноважень. Основні види та принципи професійно-кваліфікаційного розподілу і кооперації управлінської праці.

Нормативні акти, які регламентують організацію взаємодії і повноважень Техніка і форми передачі розпоряджень. Розподіл функцій між менеджером і підлеглими.

Тема 3. Загальна характеристика нормативно-правової бази для здійснення управління

Ресурси управління і вміння використовувати їх у процесі управління персоналом. Нормативно-методичне забезпечення системи управління персоналом. Документи організаційно-методичного і методичного характеру. Положення про підрозділи та посадові інструкції. Організація роботи кадрової служби та юридичного відділу.

Тема 4. Загальна характеристика основних законів та законодавчих актів України, що регулюють трудові відносини.

Основні принципи, що регулюють трудові відносини. Конституція України: про права трудящих.

Характеристика КЗпП України. Права, обов'язки та захист працівників.

Регулювання трудових відносин такими законами як: Закон України «Про зайнятість населення» (зі змінами і доповненнями); Закон України «Про колективні договори й угоди»; Закон України «Про охорону праці»; Закон України «Про відпустки»; Закон України «Про оплату праці»; Закон України «Про пенсійне забезпечення».

Тема 5. Колективні трудові відносини

Поняття соціального партнерства. Правове регулювання соціального партнерства в Україні. Сторони та інші суб'єкти соціального партнерства.

Колективне трудове право, його становлення та розвиток в Україні. Поняття та повноваження трудового колективу.

Поняття, значення і сторони колективного договору. Зміст колективного договору. Колективні угоди та їх значення у регулюванні трудових відносин. Колективні переговори з укладення та підписання колективних договорів і угод. Відповідальність сторін.

Тема 6. Індивідуальні трудові відносини.

Трудовий договір: поняття, види та значення. Поняття «припинення трудових правовідносин» й «розірвання трудового договору». Підстави припинення трудових правовідносин, їх класифікація.

Поняття робочого часу і сучасні проблеми гарантій у сфері робочого часу. Види робочого часу та його нормування. Характеристика робочого часу нормальної тривалості, скороченого та неповного. Надурочна робота та ненормований робочий час.

Поняття та види часу відпочинку. Відпустки, їх види та порядок надання. Щорічні відпустки працівників та їх види. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням.

Право працівника на оплату праці та його захист. Поняття оплати праці та її структура. Основна заробітна плата, інші заохочувальні виплати.

Професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації працівників.

Матеріальна відповідальність сторін трудового договору.

Тема 7. Загальні положення про суб'єкти господарського права

Поняття суб'єкта господарського права. Співвідношення суб'єкта господарського права та суб'єкта господарювання. Поняття суб'єктів господарювання. Споживачі. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією. Засновники суб'єктів господарювання. Ознаки суб'єктів господарювання. Господарська правосуб'єктність та господарська компетенція. Класифікація суб'єктів господарського права за обсягом і змістом господарської правосуб'єктності. Господарські

організації. Поняття та ознаки юридичної особи. Підприємництво та його ознаки. Некомерційна господарська діяльність. Утворення суб'єкта господарювання. Установчі документи суб'єкта господарювання. рішення про утворення суб'єкта господарювання або засновницький договір. Статут (положення) суб'єкта господарювання. Припинення діяльності суб'єкта господарювання. Реорганізація (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення) суб'єкта господарювання. Ліквідація суб'єкта господарювання.

Тема 8. Суб'єкти основної ланки господарювання

Ознаки суб'єктів основної ланки господарювання. Поняття підприємства. Класифікація підприємств за різними критеріями. Організаційна структура підприємства. Органи управління підприємством. Керівник підприємства та трудовий колектив.

Державні і комунальні унітарні підприємства. Державне комерційне підприємство. Казенне підприємство.

Підприємства колективної власності. Кооперативи. Виробничий кооператив. Члени, майно й органи управління виробничого кооперативу. Споживча кооперація.

Підприємство об'єднань громадян та релігійних організацій. Приватне підприємство. Фермерське господарство. Орендне підприємство. Підприємство з іноземними інвестиціями. Іноземне підприємство.

Громадянин як суб'єкт господарювання. Обов'язки громадянина-підприємця.

Тема 9. Правове становище підприємств.

Право власності. Право оперативного управління. Право господарського відання. Право оперативного використання майна. Джерела формування майна. Основні фонди та оборотні засоби. Статутний фонд. Резервний фонд. Порядок формування спеціальних фондів підприємства. Особливості складу і використання майна окремих суб'єктів господарювання. Особливості правового режиму використання природних ресурсів у сфері господарювання. Регулювання відносин щодо використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності. Цінні папери та корпоративні права.

Тема 10. Правове становище господарських товариств

Правове становище товариства з обмеженою відповідальністю. Товариства з додатковою відповідальністю. Правове становище командитного товариства і повного товариства. Установчі документи господарського товариства. Управління господарським товариством. Поняття підприємства колективної власності. Господарська діяльність кооперативів. Виробничий кооператив. Загальні умови створення виробничого кооперативу. Членство у виробничому кооперативі. Права та обов'язки членів виробничого кооперативу. Загальні збори членів виробничого кооперативу.

Тема 11. Господарські зобов'язання і договори

Господарське зобов'язання. Підстави виникнення господарських зобов'язань. Види і форми господарських зобов'язань. Господарсько-договірні зобов'язання. Майново-господарські зобов'язання. Організаційно-господарські зобов'язання. Соціально-комунальні зобов'язання суб'єктів господарювання. Публічні зобов'язання.

Господарський договір. Загальні та істотні умови господарського договору. Предмет, строк та ціна господарського договору. Класифікація господарських договорів. Порядок укладання господарських договорів. Укладання господарських договорів на біржах, ярмарках, аукціонах, публічних торгах. Укладання господарських договорів за рішенням суду. Попередній договір. Виконання господарських зобов'язань. Принцип належного виконання. Принцип реального виконання. Способи забезпечення виконання зобов'язань. Неустойка (штраф, пеня). Поручительство. Застава. Іпотека. Доручення. Гарантія. Притримання. Завдаток. Місце виконання господарського зобов'язання. Підстави припинення господарських зобов'язань. Недійсність господарського зобов'язання. Умови

припинення господарських зобов'язань. Зміна та розірвання господарських договорів. Правові наслідки зміни та розірвання договору.

Тема 12. Загальні засади майнових відносин у сфері господарювання

Поняття і зміст прав на майно. Особливості реалізації права власності в господарському обігу. Право господарського відання. Право оперативного управління. Право оперативного використання майна. Поняття і види майна. Загальні правила обліку майна. Особливості правового режиму нерухомого майна. Джерела формування майна суб'єктів господарювання. Особливості правового режиму державного майна у сфері здійснення господарської діяльності. Поняття та правовий режим основних фондів. Поняття та правовий режим оборотних фондів. Поняття та правовий режим нематеріальних активів.

Тема 13. Трудові спори

Трудові спори: поняття, кваліфікація, причини виникнення. Індивідуальні трудові спори: правова характеристика. Органи, що розглядають індивідуальні трудові спори. Колективні трудові спори: правова характеристика. Порядок розгляду колективних трудових спорів (примірювальна комісія, незалежний посередник, Національна служба посередництва і примирення). Страйк. Право на страйк. Визнання страйку незаконним. Відповідальність за організацію страйку, визнаного судом незаконним; невиконання рішення про визнання страйку незаконним. Відшкодування збитків, заподіяних страйком. Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю.

Тема 14. Відповідальність у трудовому і господарському праві.

Поняття відповідальності і санкції в трудових і господарських правовідносинах. Види санкцій (відшкодування збитків; штрафні санкції; оперативно-господарські та адміністративно-господарські санкції) і відповідальності (часткова, солідарна, регресна та субсидіарна; повна, обмежена та підвищена). Підстави відповідальності. Межі господарсько-правової відповідальності. Зменшення розміру та звільнення від відповідальності. Відповідальність суб'єктів господарювання за порушення антимонопольно-конкурентного законодавства. Відповідальність за порушення законодавства про працю.

Тема 15. Організація охорони праці на виробництві

Права й обов'язки роботодавця та працівника з питань охорони праці. Організація служби охорони праці на підприємстві.

Відповідальність працівників за порушення вимог щодо охорони праці. Навчання з питань охорони праці працівників при прийнятті на роботу і в процесі роботи. Інструктаж з охорони праці.

Основні форми контролю за станом охорони праці. Державний нагляд та громадський контроль.

5.2. Тематика семінарських (практичних, лабораторних) занять.

Тема 1. Право як об'єктивний фактор регулювання соціальних відносин. Сутність та особливості управлінської праці.
Тема 2 Організація взаємодії та повноважень. Розподіл та кооперація управлінської праці.
Тема 3. Загальна характеристика нормативно-правової бази для здійснення управління
Тема 4. Загальна характеристика основних законів та законодавчих актів України, що регулюють трудові відносини
Тема 5. Колективні трудові відносини
Тема 6. Індивідуальні трудові відносини
Тема 7. Загальні положення про суб'єкти господарського права
Тема 8. Суб'єкти основної ланки господарювання
Тема 9. Правове становище підприємств
Тема 10. Правове становище господарських товариств

Тема 11. Господарські зобов'язання і договори
Тема 12. Загальні засади майнових відносин у сфері господарювання
Тема 13. Трудові спори
Тема 14. Відповідальність у трудовому і господарському праві.
Тема 15. Організація охорони праці на виробництві.

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

Загальний обсяг СРС з дисципліни «Правові аспекти управління діяльністю суб'єктів господарювання» становить 76 год денна/136 годин заочна.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з дисципліни:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу з використанням конспекту лекцій, підручника, нормативно-правової бази, довідкової літератури;
- підготовка до семінарських занять;
- вивчення окремих питань, що винесені на самостійне опрацювання;
- пошукова робота з електронними джерелами;
- підготовка студентів до проведення поміжного (модульного) контролю та заліку.

Розподіл годин на виконання СРС

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин		Форми звітності
		д\ф	з/в	
	Підготовка до аудиторних занять та усіх видів контролю:	46	76	Опорний конспект лекцій, конспект семінарських занять
	- опрацювання лекційного матеріалу;	15	26	
	- підготовка до семінарських занять;	25	30	
	- підготовка до проміжного контролю.	6	10	
	Виконання індивідуальних завдань:	30	60	Індивідуальне науково-дослідне завдання (тези доповідей, наукова стаття). Термінологічний словник Реферат Презентація
	- підготовка індивідуального науково-дослідного завдання (тези доповідей, наукова стаття);	10	20	
	- складання термінологічного словника;	5	10	
	- написання реферату;	10	15	
	- підготовка до презентації результатів дослідження.	5	15	
	Разом	76	136	

Тематика індивідуальних (групових) завдань

1. Що таке соціальна система? Які основні елементи соціальної системи і які принципи взаємодії елементів соціальних систем?
2. Що таке соціальні регулятори відносин у соціальних системах?
3. Як розвивалися соціальні регулятори в процесі еволюції людини і суспільства?
4. Які місце в середовищі соціальних регуляторів суспільних відносин займають правові регулятори в сучасному українському суспільстві?
5. У чому полягає сутність управлінської праці як складової управлінської діяльності?
6. Висвітлити функціональні аспекти управлінської праці.
7. Охарактеризувати евристичну працю менеджера.
8. Охарактеризувати особливості управлінської праці.
9. Назвати основні категорії кадрів управління

10. Визначити основні та часткові функції менеджерів різних управлінських рівнів.
11. Дати характеристику вимогам, які висуваються до сучасного менеджера.
12. Охарактеризуйте передумови щодо заняття посади менеджера.
13. В чому полягає особливість предмету трудового права України?
14. Яке значення для правового регулювання праці мають чинні Конституція України та Кодекс законів про працю України?
15. Охарактеризувати правовідносини, тісно пов'язані з трудовими.
16. Визначити ознаки трудового договору за такими показниками: 1) рівень, на якому укладають договір; 2) сторони договору; 3) зміст договору; 4) форма договору; 5) строк дії договору.
17. У чому полягає сутність випробування при прийомі на роботу? Назвіть строки випробування. Назвіть категорії працівників, для яких випробування не встановлюється.
18. Дайте правову характеристику трудовій книжці працівника.
19. Дайте правову характеристику робочого часу за чинним законодавством про працю; назвіть види робочого часу. Визначити, у чому полягає відмінність між «скороченим робочим часом» і «неповним робочим часом»?
20. Відповідно до чинного законодавства про працю поясніть зміст такого умовного вислову як «подвійний неповний робочий час». Визначити, у чому полягає відмінність між «надурочними роботами» і «чергуванням»?
21. Що собою представляє час відпочинку відповідно до чинного законодавства про працю? Назвіть види часу відпочинку.
22. В чому полягає відмінність між щорічною основною і щорічною додатковою відпустками, а також між щорічною додатковою та іншою додатковою відпустками?
23. Поясніть, чому трудова дисципліна має подвійний характер?
24. Відповідно до чинного законодавства про працю України розрізняють основну заробітну плату, додаткову заробітну плату та інші заохочувальні та компенсаційні виплати. Чому такий поділ заробітної плати суперечить самій природі заробітної плати?
25. Поясніть, чому у рішенні з трудових конфліктів (спорів) обов'язково повинно бути посилення на трудове законодавство, але цього посилення недостатньо?
26. Що таке страйк? Право працівників на страйк. Повідомлення про страйк. Що собою представляють незаконні страйки? Процедура визнання страйку незаконним.
27. Що таке акціонерне товариство: його установчі документи, порядок управління та відповідальність учасників?
28. Охарактеризуйте заходи щодо відновлення платоспроможності боржника, які містять план санації.
29. Розкрийте сутність регулювання відносин щодо використання в господарській діяльності прав інтелектуальної власності.
30. Договір лізингу: поняття, правові особливості, нормативно-правова регламентація.
31. Договір концесії: поняття, правові особливості, нормативно-правова регламентація.
32. Принципи державної політики в галузі охорони праці.
33. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці.
34. Основні положення державного соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.
35. Економічне значення та економічні проблеми охорони праці.

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

- 6.1. *Форми поточного контролю: усне опитування*
- 6.2. *Форми проміжного контролю: модульна контрольна робота*
- 6.3. *Форми підсумкового контролю: екзамен*

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Методи демонстрування результатів навчання: усні відповіді, письмове розв'язання типових завдань, письмове виконання модульної контрольної роботи, конспект питань що виносяться на самостійне вивчення.

Приклади тестових завдань:

1. За предметом господарської діяльності розрізняють:

- а) торговельну, банківську, страхову,
- б) виробничу, торговельну, банківську,
- в) страхову, інноваційну, концесійну діяльність
- г) інноваційну, концесійну діяльність, спільне інвестування
- д) всі відповіді вірні
- е) немає правильної відповіді

2. Заходи охорони праці спрямовані на:

- а) ліквідацію аварій;
- б) збереження здоров'я;
- в) правовий захист людини;
- г) захист адміністрації та керівництва.

3. Тривалість робочого часу в Україні встановлюється:

- а) власником;
- б) трудовим колективом;
- в) профспілкою;
- г) Верховною Радою;
- д) КЗпПУ.

4. За метою здійснення господарська діяльність буває таких видів:

- а) виробнича;
- б) некомерційне господарювання;
- в) комерційне посередництво;
- г) виконання робіт та надання послуг;
- д) торговельна господарська діяльність

5. Не належить до конституційних основ правового господарського порядку в Україні:

- а) непорушність права приватної власності;
- б) свобода господарського договору;
- в) забезпечення державою захисту конкуренції у підприємницькій діяльності;
- г) взаємовигідне співробітництво з іншими країнами;
- д) економічна багатоманітність.

6. Загальним принципом господарювання в Україні є:

- а) свобода господарського договору;
- б) вільний вибір видів господарської діяльності;
- в) вільний рух капіталів, товарів та послуг на території України;
- г) захист національного споживача;
- д) заборона втручання органів державної влади у господарські відносини.

7. Не належить до конституційних основ правового господарського порядку в Україні:

- а) забезпечення державою екологічної безпеки;
- б) визнання і дія в Україні принципу верховенства права;
- в) забезпечення державою захисту конкуренції у підприємницькій діяльності;
- г) взаємовигідне співробітництво з іншими країнами;
- д) недоторканність суб'єктів господарювання;
- е) захист прав споживачів;
- ж) свобода господарського договору.

8. Загальними принципами господарювання в Україні є:

- а) захист національного товаровиробника;
- б) свобода господарського договору;
- в) обмеження державного регулювання економічних процесів;
- г) захист національного споживача;
- д) свобода підприємницької діяльності у межах, визначених законом;
- е) вільний рух капіталів, товарів та послуг на території України;
- ж) вільний вибір видів господарської діяльності;
- з) рівний захист державою усіх суб'єктів господарювання;

і) заборона втручання органів державної влади у господарські відносини.

9. Учасниками відносин у сфері господарювання є:

- а) держава;
- б) суб'єкти господарювання;
- в) споживачі;
- г) громадяни, які виступають засновниками суб'єктів господарювання;
- д) органи державної влади, наділені господарською компетенцією;
- е) територіальні громади;
- ж) органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією;
- з) Автономна Республіка Крим;
- і) інші суб'єкти публічного права

10. Увідний інструктаж з охорони праці проводить:

- а) керівник;
- б) інженер з охорони праці;
- в) черговий охоронець;
- г) інспектор відділу кадрів;
- д) інші працівники.

Приклади Міні-кейсів, ситуаційних завдань:

Задача 1

Інженер Сидоренко звернувся до юрисконсульта підприємства з питанням про те, чи поширюються на членів КТС, які обираються у відповідності зі ст. 15 Закону України «Про підприємства в Україні», пільги при звільненні у відповідності зі ст. 252 КЗпП України. Дайте відповідь Сидоренку.

Задача 2

На одному з приватних підприємств м. Києва, з чисельністю працюючих 100 чоловік за рішенням місцевої ради була встановлена броня в кількості 5 робочих місць для працевлаштування осіб за направленням служби зайнятості, в тому числі 2 робочих місця для працевлаштування інвалідів. Адміністрація підприємства підготувала робочі місця для інвалідів, облаштувала їх спеціальним обладнанням. Комісія, створена у відповідності до чинного законодавства, здійснила прийомку цих робочих місць і дозволила ввести їх в дію. За звітний період державною службою зайнятості на це підприємство інваліди не направлялися. Разом з тим в кінці року з підприємства було стягнуто штрафні санкції в розмірі середньої річної заробітної плати за 2 робочих місця, не зайнятих інвалідами. Адміністрація підприємства звернулася з позовом до арбітражного суду про відміну незаконного, на думку адміністрації, стягнення. На обґрунтування своїх вимог адміністрація пояснювала, що нею були виконані всі зобов'язання перед службою зайнятості, оскільки робочі місця були створені. У тому, що вони не були реально зайняті інвалідами, винна саме служба зайнятості, яка не направила жодного інваліда на підприємство. Яким має бути рішення арбітражного суду? Підготуйте письмовий проект рішення з посиланням на необхідне законодавство.

Задача 3

Адміністратор готелю «Україна» Лобенко чергувала 1 і 2 травня, у зв'язку з чим вона звернулася до директора готелю з проханням будь-яким чином компенсувати роботу у святкові дні. Лобенко було в цьому відмовлено з тієї причини, що вона працювала у святкові дні згідно з графіком чергувань. Чи правомірна відмова директора? Чи компенсується робота у святкові та неробочі дні?

Задача 4

Вчитель-методист загальноосвітньої школи Ксенія Молчанова звернулася до комісії з трудових спорів із заявою, в якій вимагає розглянути питання про не виплату їй надбавок до заробітної плати за вислугу років. КТС відмовилась розглядати спір, посилаючись на те, що це не входить до її компетенції, і порадила звернутися Молчановій до районного суду. Суд, у свою чергу, відмовив позивачці, посилаючись на те, що строк звернення по спорах перевищив 3 місяці. Прокоментуйте дану ситуацію.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки.

Результати навчання з освітніх компонентів оцінюються за 100-бальною шкалою (від 1 до 100) з переведенням в оцінку за традиційною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» – для семестрових екзаменів, курсових робіт (проектів) і виробничих практик; «зараховано», «не зараховано» – для заліків і навчальних практик). Шкала переведення балів подана в таблиці.

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
	екзамен
90-100	відмінно
89-70	добре
51-69	задовільно
1-50	незадовільно

Підсумковий бал з навчальної дисципліни є сумою балів, одержаних за поточний та проміжний контроль.

Критерії оцінювання поточного та проміжного контролю визначаються Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в умовах ЄКТС, яке прийнято в університеті із урахуванням вагових коефіцієнтів:

- поточного контролю:
для дисциплін, що завершуються екзаменом – 0,4;
- проміжного контролю:
для дисциплін, що завершуються екзаменом – 0,1;
- підсумкового контролю:
для дисциплін, що завершуються екзаменом – 0,5;

Схема розподілу балів:

Максимальна кількість балів	40 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань	10 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи	50 балів (підсумковий контроль) – за результатами відповідей на екзамені
Мінімальний пороговий рівень	20 балів (поточний контроль)	6 балів (проміжний контроль)	25 балів (підсумковий контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження

	власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
4 бали	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
3 бали	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
2 бали	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.
1 бал	Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.
0 балів	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Тези доповідей	5
Термінологічний словник	5
Реферат	5
Презентація	5

Критеріями оцінювання виконання завдань з дисципліни *Правове забезпечення управлінської діяльності* є вміння студента правильно відповісти на питання, вміння пояснити теоретичні засади, згідно з якими була задана ситуація, а також розв'язання ситуаційних задач.

Оцінювання *тез доповідей* здійснюється із урахуванням актуальності теми дослідження, розкриття цієї теми, надання обґрунтованих аргументів на підтвердження власної думки та відсоткового показника унікальності тексту.

Оцінювання *реферату* здійснюється за такими критеріями: самостійність та оригінальність дослідження, виконання поставлених автором завдань, здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела.

Оцінювання *термінологічного словника* здійснюється із врахуванням загального охоплення спектру термінів за темами, що виносяться на вивчення студентами, а також якість засвоєння цих термінів.

Оцінювання *презентації* є її відповідність змісту доповіді студента за матеріалами дослідження та оригінальність візуального представлення.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Максимальна кількість балів за відповідь на 1 теоретичне питання складає 2 бали, 5 правильно вирішених тестових завдань оцінюються як 4 бали. Загальна кількість балів може складати 10 балів. Критеріями оцінювання є: повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.

8.4. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю.

Семестрові екзамени в усній формі проводяться за білетами, складеними екзаменаторами відповідних навчальних дисциплін. Результат екзаменаційного контролю визначається як середньоарифметичне усіх оцінок (середньозважений бал) здобувача вищої освіти, які він отримав за кожне з питань екзаменаційного білета. Цей бал, згідно з Положенням про порядок оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів вищої освіти в умовах ЄКТС, переводиться за 100-бальною шкалою, а визначений показник множиться на ваговий коефіцієнт 0,5 та округлюється до цілих.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА: ноутбук, проектор.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова

1. Конституція України : від 28 черв. 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996, № 30 , 23 лип.
2. Цивільний кодекс України. Прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 р. // Офіційний вісник України. 2003. №11.
3. Кодекс законів про працю України : затв. Законом УРСР від 10 груд. 1971 р. № 322-VIII // Відомості Верховної Ради УРСР. 1971. Дод. до № 50.
4. Про зайнятість населення : Закон України від 05 липня 2012 р. № 5067-VI // Відомості Верховної Ради України. 2012, № 6.
5. Про охорону праці : Закон України від 14 жовтня 1992 р. № 2694-XII // Відомості Верховної Ради України. 1992, № 49.
6. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23 вересня 1999 р. № 1105-XIV // Відомості Верховної Ради України. 1999, № 46-47.
7. Про оплату праці : Закон України від 24 березня 1995 р. № 108/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1995, № 17.
8. Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати : Закон України від 19 жовтня 2000 р. № 2050-III // Відомості Верховної Ради України. 2000, № 49.
9. Про відпустки: Закон України від 15 листопада 1996 р. № 504/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1997, № 2.
10. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності : Закон України від 15 вересня 1999 р. № 1045 // Відомості Верховної Ради України. 1999, № 45.
11. Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності: Закон України від 22 червня 2012 р. № 5026-VI // Відомості Верховної Ради України. 2012, № 34.
12. Про колективні договори і угоди: Закон України від 01 липня 1993 р. № 3356-XII // Відомості Верховної Ради України. 1993, № 36.
13. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів) : Закон України від 03 березня 1998 р. № 137/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1998, № 34.
14. Про товариство з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018 р. № 2275-VIII. [URL:http://zakon3.rada.gov.ua](http://zakon3.rada.gov.ua).
15. Про господарські товариства: Закон України від 19 вересня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 49. Ст. 682 (з наст. змінами і доп.).

16. Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року: Проект Закону України від 07.02.2019 р. № 2679-VIII: URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?id=&pf3511=64508.
17. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17>
18. Соціальне управління у контексті саморегуляції соціального організму країни [Текст] : [монографія] / Володимир Бех, Юлія Бех, Сергій Попов ; [за наук . ред. д-ра філос. наук, проф. В. П. Беха]. Запоріжжя : Просвіта, 2012. 571 с.
19. Загальна теорія права: підручник //кол.авт.Петришин О. В.,Лук'янов Д. В.,Максимов С. І.,Смородинський В. С. Видавництво: Право, 2020, 568 с
20. Голінько В.І. Основи охорони праці: підручник / В.І. Голінько; М-во освіти і науки України; Нац. гірн. ун-т. 2-ге вид. Д.: НГУ, 2014. 271 с. <http://kizman-tehn.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/Основи-охорони-праці.pdf>
21. Булеца С.Б., Менджул М.В., Нечипорук Л.Д., Кляп В.І., Свадеба Н.І. Трудове право: методичні рекомендації для практичних занять та самостійної роботи студентів. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2019. 60 с.
22. Вінник О.М. Господарське право: курс лекцій (загальна частина). Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 240 с.
23. Господарське право України : підручник : у 2 ч./Ч. 1 / [Андрєєва О. Б., Жорнокуй Ю. М., Гетманець О. П. та ін.]. 2-ге вид., зі змін. та випр. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2016. 324 с.
24. Господарське право: загальна частина : навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р., Юнін О. С., Юніна М. П. та ін.]. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2019. 262 с.
25. Корнеєв Ю. В. Трудове право України: Навч. посіб. / Ю. В. Корнеєв. К. : Центр учбової літератури, 2019. 112 с
26. Милаш, В. С. Господарське право : навч. посіб. / В. С.Милаш. Харків : Право, 2017. 328 с.
27. Трудове право України : підручник / [автор. кол.: С. М. Бортник, К. Ю. Мельник, Л. В. Могілевський та ін.]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 408 с. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6107>
28. Трудове право України [текст] підручник / За загальною редакцією М.І. Іншина, В.Л. Костюка, В.П. Мельника. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 472 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Vyshnovetska_Svitlana/Trudove_pravo_Ukrainy.pdf?PHPSES_SID=ng9ce6bga4fkogjd5cbk3oi2f6
29. Смолин Г. В., Туркот О. А., Хомко Л. В. Господарське право України. Загальна частина: підручник / за заг. ред. Г. В. Смолина. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 484 с.
30. Трудове право України: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. В. О. Кучера. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 564 с.
31. Трудове право : підручник / [О. М. Ярошенко, С. М. Прилипка, А.М. Слюсар та ін.] ; за заг. ред. О.М. Ярошенка. 3-тє вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2019. 544 с.

Додаткова:

1. Актуальні правові проблеми господарської діяльності в Україні: збірник матеріалів науково-практичного семінару, присвяченого 10-річчю кафедри господарсько-правових дисциплін (30 травня 2018 року) / За заг. редакцією М.С. Долинської. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 152 с.
2. Актуальні проблеми господарського права і господарського процесу: Матеріали круглого столу (м. Київ, 9 листопада 2018 р.) К. : Видавництво Ліра-К, 2018. 260 с.
3. Пацурія Н.Б. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України. Київ: Юрінком-Інтер, 2019. 816 с.
4. Швидка Т. І. Господарське право в схемах і таблицях : навч. посіб. / Т. І. Швидка. Харків : Право, 2019. 130 с.

5. Євтушенко Н. С. Щодо важливості питань з охорони праці на підприємстві / Н. С. Євтушенко, Н. Є. Твердохлебова // Безпека людини у сучасних умовах : зб. доп. 12-ї Міжнар. наук.-метод. конф. та 144-ї Міжнар. наук. конф. Європ. Асоц. наук з безпеки (EAS), 3-4 грудня 2020 р. = Human safety in modern conditions: coll. of 12th Intern. Sci. and Methodological Conf., 144 Intern. Sci. Conf. of the Europ. Assoc. for Security (EAS), December 3-4, 2020 / Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. ін-т" [та ін.]. – Харків : Панов А. М., 2020. С. 40-42. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54496>

6. Іншин М., Ярошенко О. Система джерел трудового права України: проблема гармонійного поєднання приватного і публічного. *Право України*. 2019. № 2. с.148-161. URL: <https://rd.ua/storage/attachments/13112.pdf>

7. Курова А.А. Проблеми визначення трудового права України. *Актуальні питання теорії та практики в галузі права, освіти, соціальних та поведінкових наук*. 2020: матеріали міжнар. наук.- практи. конф. (м. Чернігів, 23–24 квіт. 2020 р.): у двох томах. Т. 2 / гол. ред.: О. М. Тогочинський. *Академія Державної пенітенціарної служби*. Чернігів: Академія ДПтС, 2020. С. 140-142. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SBORNIKI_2020/ACTUAL%20ISSUES-23-23-04-2020-T2.pdf#page=140

8. Гладкий В. В. Мета трудового права як сучасної цивілізаційної цінності. *Соціальне право*. 2021. № 3. С. 99-105. URL: <https://openarchive.nure.ua/handle/document/20942>

9. Арекеяна, С. В., Головченко, В. В., Зайчук, О. В., Оніщенко, Н. М., Мельник, О. М., Дяченко, В. І., ... & Шумило, М. М. (2021). Концептуальні засади забезпечення ефективності норм трудового права України. Постановка проблеми. Триваюче онов. *Правові новели*, 140. URL: http://www.legalnovels.in.ua/journal/13_2021/13_2021.pdf#page=140

10. Теличко О.А., Іванюк Н.В. Проблеми укладання господарських договорів. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2016. № 6. Том №1. С. 29–32

11. Могілевський, Л. В. (2020). Місце та значення міжнародних нормативно-правових актів у системі джерел трудового права України. *Юридична наука*, 2(5(107)), 203–209. <https://doi.org/10.32844/2222-5374-2020-107-5-2.25>

12. Гачек Т.Т. Форми і методи впливу держави на розвиток малого бізнесу в Україні. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. № 23. С. 187-191.

13. Прогонюк Л. Ю. Сучасні тенденції розвитку трудових прав в Україні / Л. Ю. Прогонюк // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2019. Вип. 6. С 42-51.. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7591>

14. Трут О. О. Теоретико-методологічні засади управління результативністю організації : монографія / О. О. Трут. Львів : вид-во ЛТЕУ, 2018. 420 с.

1.2. Інформаційні ресурси:

Офіційні сайти державних органів:

www.rada.gov.ua/laws - офіційний сайт Верховної Ради України

<https://www.kmu.gov.ua/ua/npasearch> - сайт Кабінету Міністрів України

Електронні бібліотеки:

<http://www.nbu.gov.ua> – Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.

<https://nlu.org.ua/> - сайт Національної парламентської бібліотеки України